

Mengüşoğlu'nun *Yolun Daraldığı Yerden* Kitabı Üzerine

Metin Önal Mengüşoğlu'nun son kitabı *Yolun Daraldığı Yerden*, Şubat 2020'de yayımlandı. Mengüşoğlu okurları, bu kitapta yazarın İslami mücadele ekseninde fikir ve sanat dünyasındaki yolculuğuna bir kez daha tanık olacaklardır. Eser, çeşitli zamanlarda yazılmış yazılar, genellikle sanat ve medeniyet bahsi ile kimi şair ve edipler hakkındaki değerlendirmelerden oluşuyor. Bu açıdan eser, kimi bölümleriyle Mengüşoğlu'nun daha evvel kaleme aldığı *Vahiy ve Sanat*'ı andırıyor. Mehmed Akif, Neci Fazıl, Sezai Karakoç, Mehmed Akif İnan, Erdem Beyazıt, Cahit Koytak, Nurettin Durman, A. Vahap Akbaş, Mehmet Atilla Maraş, Mustafa Özçelik, Cihan Aktaş üzerine kitapta yer alan değerlendirmeler ise Mengüşoğlu'nun *Bir Kelime Mesafesi* adlı eserindeki gözlem ve keşiflerinin bir devamı niteliğinde. Yine de eser Mengüşoğlu düşüncesinde belirgin konumlar edinmiş vahiy, sanat, kültür, eleştirelilik, medeniyet gibi temel değerlere boyut katan bir özellik gösteriyor.

İnsanın fıtrat ve şahsiyet temelinde verili olan yetilerini ve bunun üzerinden edindiği biricik öznelliğini vurgulayan satırlarla aralanan kitap, köreltici ve tek tipleştirici her türlü gücün karşısında yola devam etmenin gereğine işaret ediyor. Kişinin kendi etrafına ailenin, geleneğin, mekteplerin, devletlerin ve diğer kurumların dolamaya çalıştığı yolu açmak durumunda, hatta zorunda olduğu vurgulanıyor. Daralan bu yolda söz konusu zorunluluğun şahsiyet kazanımı için şart olduğu hatırlatılıyor. Bunu yaparken sanatın gücünden ve etkisinden söz açan Mengüşoğlu, pek çok eserinde olduğu gibi okurlarını düşünmeye ve keşfetmeye davet ediyor. Mengüşoğlu'nun eserleri, bu cihetle hem içeriğe hem de üsluba yansıyan mutmain bir kalbin sesi olarak okunabilir. İnsanın kendi sınırlarının ve potansiyelinin farkında olması, tutarlı ve dengeli olmanın adeta püf noktasını oluşturuyor. Mengüşoğlu'nda zihinsel yoklamalar, analizler ve vahye müstenit olmanın söz konusu dengenin kurulmasında önem teşkil ettiği görülüyor. Vahyin merkezde olduğu bu dengenin ona eserlerinde düşüncenin ve sanatsal keşfin ardında olmak için müthiş bir hareket kabiliyeti sunduğu söylenebilir.

Mengüşoğlu, kitabında pek çok dünya işi için insanın "vekâleten" sürdürebileceklerine karşın

düşünce ve inancını ancak "asaleten" yürütmesi gerektiğinin altını çiziyor (2020: 11-12). Vekâlet ve asalet, aslında her şeyi açıklıyor. Biri zorunluluğu imlerken, diğeri devredilemez olanla insanın şerefli bir varlık olma tercihinine vurgu yapıyor. Tercih, elbette risk taşır ama risksizliğin sıradanlaşmayı kaçınılmaz kılacağı bir gerçek. Kazanılan veya kaybedileni gerekçelendirecek yegâne eşiktir tercih. Tercihini yoklayan ve tartan bir kişi, kendini var eden asıl unsurun bu adım olduğunu görecektir. Özü gereği de tercih, seçeneklerin karşısında bulunmak ve birine yönelmek bakımından insanın yolculuğuyla ilişkili bir kavram. Nitekim şeytan da Âdem'in yollarını tutacağını söyleyerek onun tercihlerine muhtemel etkilerde bulunacağını zaten söylüyor. Mengüşoğlu sözlüğüyle ters düşmemek için bu durumu, yine kişinin kendi aldanışı üzerine konumlandırmak gerekir.

Hepimizin yolda olduğu kesin ama kimlerin yolun daralan yerini açacağı veya orada yiteceği belirsiz. Daha doğrusu bu, kendi tercihinine ve iradesine bağlı. Her gün zihinleri abluka altın alan siyasetçilerin, egemenlerin, haysiyet cellatlarının insana ve tercihlerine dair yazık ettiği bunca örnek varken ortada Mengüşoğlu'nu haklı bulmamak elde değil. Fakat Mengüşoğlu'nun haklılığı sadece bunlardan ileri gelmiyor; aile, mektep, gelenek, resmî müfredat ve kültür sanat dünyasının kimi meşhurlarının da yolu daraltanlardan olabileceği açığa çıkıyor. Okurların ekseriyetinin olumlayacağı, yaşamda büyük payı olan bu kişi ve yapıların bir problem eşliğinde düşünülmesi ne anlama geliyor peki? Tam da yolun daraldığı yerden nitelemesini daha kritik bir konuma getiren bu husus, şüphesiz söz konusu yapıların reddini savunmuyor. Fakat bunlardan gelecek olan kısıtlamalar ve kalıplar karşısında kişinin hür iradesiyle sahih bir düşünceyi daima kollamasının ne denli önemli olduğunun altını çiziyor. İnsanın bedensel ve zihinsel özellikleriyle müşahede edeceği biricik benzemezliği, böylece başka bir benzerliğe doğru yola koyulmanın adeta garantörü konumunda oluyor. Şüphesiz vahiy temelli davranışlar ve düşünceler ortaya koymaya çalışan kişiler, bir benzerlik potasına giriyor ama daha çok sanatsal yetiler özelinde beliren özneliğin kişilerde yaratılışa dair sonsuzluğu ve dolayısıyla benzemezliği

gerektirdiğine kitapta dikkat çekiliyor.

İnsanın fitrat ve vahiy temelli yürüyüşünde yolunu daraltan unsurların iki cihette etkisinden bahsedilebilir. İlki, farklı odaklar ve türlü nedenler eliyle insanın vahyi istikametinin akamete uğraması şeklindedir ki bu imtihan dünyasının doğal bir özelliğidir. Böylece aldanan insan, yolun daraldığı yerden kendisine başka yollar tayin etmenin peşine düşüyor. Artık kendini daimi ferahlıklara kapatacak bir tercihtir bu. Diğer etkiyi ise güçlü bir irade göstererek tam da daralan yerden genişliği mümkün kılacak bir çabanın ürünü olarak düşünmek gerekir. İşte sanat, kitabın da kimi şahsiyetler ve örnek eserlerle ortaya koymaya çalıştığı bu rolü okuyucuya sunmak istiyor. Bu açıdan düşünce ve sanat eyleminin bir yönüyle daralan yoldan beslendiği de söylenebilir. Nitekim zor zamanlar, yokluklar ve

imkânsızlıkların önemli sanat eserlerinin doğmasına zemin hazırladığı bilinmektedir. Sanat ve düşüncenin küllerden doğmak ve reel durumlardan ideal dünyalar tasarlamak şeklinde etkileyici bir yönü bulunmaktadır. Sanatçılar için aynı zamanda bu durum, bir direnç oluşturmaktadır. Benimsenen değerler ve bunlara yönelik baş gösteren tehlikeler karşısında bir şiirle algılar harekete geçmekte ve toplumsal tutsaklıklar ters yüz edilebilmektedir. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Tabii ki tarih, kaybedenlerin ve isimsiz birçok kahramanın destansı tavırlarının geçmişe karıştığı bir bilinmezliğe de sahiptir. Lakin salim bir akıbetin yolun daraldığı yerden çıkışı aslen zihinseldir. Kitabın da vurguladığı üzere gerçek hürlük, tam da yolun daraldığı yerden vahye, fitrata ve şahsiyetimize sığınmakla olacaktır.

